

Przyczyny zapalenia zewnętrznego przewodu słuchowego u kotów

Marcin Szczepanik, Karin Chmielecka

Zapalenie ucha (a właściwie zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego) jest jedną z częstszych chorób występujących u kotów. Napewno zdarzyła się Państwu sytuacja, że podczas zabawy z kotem zauważyliście, że w uchu znajduje się duża ilość wydzieliny, a obserwując go widoczne było silne drapanie okolicy małżowiny usznej. Przyczyny zapaleń zewnętrznego przewodu słuchowego są niezwykle liczne. Wiele chorób ogólnoustrojowych może manifestować się między innymi poprzez zapalenie ucha. Jeżeli chodzi o kliniczną manifestację to problem ten może przybierać dwie formy: zapalenie ropne (rzadkie u kotów, charakteryzujące się tworzeniem w uchu wydzieliny ropnej, przy omacywaniu można wyczuć przelewanie się wydzieliny, często jest problemem dotyczącym jednego ucha) lub też zapalenie o charakterze rumieniowo-woszczynowym (znacznie powszechniejsze, związane z tworzeniem woszczyzny ciemnobrunatnej lub brązowej, zwykle dotyczy obydwu uszu).

Zdecydowanie najczęstszym czynnikiem odpowiedzialnym za zmiany dotyczące kanału słuchowego u kotów są pasożyty *Otodectes cynotis*. Ten niewielki roztocz (nie widoczny gołym okiem) jest najczęściej stwierdzaną chorobą pasożytniczą dotyczącą skóry u kotów. Zараżenie pasożytem możliwe jest po bezpośrednim kontakcie z chorym kotem, tak więc problem ten dotyczyć będzie głównie zwierząt „chodzących swoimi ścieżkami”. Zapalenie ucha wywołane tym pajęczakiem ma charakter zapalenia rumieniowo-woszczynowego. U chorego kota najbardziej rzucającym się w oczy objawem jest bardzo silny świąd. Chore zwierze spędza dużo czasu drapiąc okolice małżowiny usznej zwłaszcza przy jej podstawie. Prowadzi to do powstania tam szeregu zmian pourazowych jak wyłysienia przeczosy czy strupy. Potrząsanie głową może być również przyczyną powstawania krwiałków na krawędziach małżowin usznych. W samym kanale słuchowym zbiera się duża ilość ciemnobrunatnej woszczyzny, która ze względu na swój wygląd - suchość i brązowo-czarny kolor bywa określana jako „fusy po kawie”. Niekiedy, jeśli kot nie zostanie leczony pasożyt potrafi spowodować zmiany zapalne również na głowie i pyszczku zwierzęcia. Możliwe jest również przekształcenie się zapalenia rumieniowo-woszczynowego w ropne, w przypadku gdy dojdzie na skutek urazów mechanicznych do nadkażenia bakteriami. Wówczas objawy będą odmienne, co może stanowić trudność w rozpoznaniu choroby. Na szczęście choroba ta w klasycznej postaci jest stosunkowo łatwa do zdiagnozowania. Lekarz weterynarii pobiera od chorego kota woszczyne z ucha i oglądając ją pod mikroskopem może stwierdzić obecność pasożytów. Otodektoza nie jest trudna do wyleczenia. Obecnie na rynku jest kilka skutecznych preparatów. Leczenie może polegać zarówno na miejscowym podaniu do kanału słuchowego leku przeciw pasożytniczego, jak i zastosowaniu leku ogólnie najczęściej w postaci

preparatu spot on nakrapianego na skórę kota.

Zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego mogą, acz bardzo rzadko wywoływać inne pasożyty takie jak nużeniec (*Demodex cati*), świerzbowiec koci (*Notoedres cati*) czy larwy trombicula (*Trombicula autumnalis*).

Kolejnym patogenem mogącym prowadzić do choroby ucha jest drożdżak *Malassezia pachydermatis*. Drożdżak ten występuje fizjologicznie na skórze oraz w zewnętrznym kanale słuchowym u psów i kotów nie powodując żadnych objawów i jest normalnym składnikiem mikroflory skóry. W niektórych sytuacjach, takich jak na przykład spadek odporności dochodzi jednak do jego nadmiernego jego namnożenia. Wówczas podobnie jak w przypadku zapalenia ucha wywołanego pasożytami zaczyna gromadzić się w uchu ciemna wydzielina (choć z reguły jaśniejsza i mniej gęsta niż w przypadku inwazji *Otodectes*) i rozwija się rumieniowo-woszczynowe zapalenie ucha. Podobnie jak w przypadku inwazji roztoczy występuje silny świąd mogący prowadzić do zmian pourazowych na głowie kota. W tym przypadku rozpoznanie choroby nie jest bardzo skomplikowane. Podobnie jak przy opisanej wcześniej chorobie, lekarz weterynarii pobiera wydzielinę z zewnętrznego kanału słuchowego, tylko tym razem należy ją wybarwić i obejrzeć po bardzo dużym powiększeniu (1000x). W takim preparacie widoczne są liczne charakterystyczne „butkowate” lub wyglądające jak „odcisk stopy” komórki drożdżaka *Malassezia pachydermatis*. Leczenie zwykle polega na miejscowym podawaniu do ucha preparatów zawierających leki przeciwgrzybicze. Nadmierne namnożenie się drożdżaków w uchu może być również spowodowane innymi chorobami, dlatego u chorego kota, zwłaszcza jeśli problem nawraca należy rozważyć współwystępowanie innych problemów takich jak choroby alergiczne.

Wspomniane choroby alergiczne mogą również być powodem zapalenia zewnętrznego przewodu słuchowego. W takim przypadku ma on również charakter rumieniowo-woszczynowy. Zapalenie ucha może być jednym z objawów alergicznego pchlego zapalenia skóry, atopowego zapalenia skóry, alergii pokarmowej. Niekiedy зда się, że problemy dotyczące ucha są pierwszymi widocznymi objawami chorób alergicznych i poprzedzają wystąpienie innych bardziej charakterystycznych objawów. Podobnie jak w poprzednich opisanych przypadkach w uchu gromadzi się ciemnożółta lub brązowa wydzielina, a zwierzę intensywnie drapie okolice małżowiny usznej. Lekarz weterynarii, który pobierze taką wydzielinę do badania, często nie stwierdzi tam rzadnych patogenów (bakterii, drożdżaków czy pasożytów) zapalenie to ma więc charakter jałowy. Jego wyleczenie jest trudniejsze niż w przypadku wcześniej opisanych chorób. Problemem jest tutaj choroba alergiczna, która dotyczy nie tylko ucha. Należy więc w pierwszej kolejności ustalić z jaką z nich mamy do czynienia. Rozpoznanie atopowego zapalenia skóry u kotów nie jest sprawą prostą, poza objawami pomocne jest tutaj wykonanie testów śródskórych lub oznaczenie poziomu swoistych przeciwciał, co umożliwi określenie czynnika odpowiedzialnego za rozwój uczulenia. Z

wlanych badan wynika, ze najczesciej u kotow za uczulenia odpowiedzialne sa alergeny roztoczy kurzu domowego. W przypadku alergicznego pchlego zapalenia skory rozpoznanie jest mozliwe rowniez na podstawie testow alergicznych. W obydwu tych przypadkach swiad mozna zwalczac stosowaniem glikokortykosteroidow, ktore dodatkowo zmniejszaja produkcje wydzieliny. Oczywiscie stosowanie glikokortykosteroidow powinno byc krótkotrwałe i miec miejsce tylko w okresie początkowym choroby, później lekarz będzie dążył do zastąpienia ich innymi mniej szkodliwymi lekami. Przy alergicznym pchlim zapaleniu skóry dominująca rolę w leczeniu odgrywa odpowiednia profilaktyka przeciwpchala. Należy zdać sobie sprawę z tego, że nie mamy tu do czynienia z inwazją pcheł (co pan mówi doktorze przecież mój kot nie ma pcheł!!) ale z uczuleniem na alergeny zawarte w ich ślinie. Wystarczy więc sporadyczny kontakt z pchłą do wywołania reakcji. Mój kot który jest uczulony na alergeny pchły ma objawy, gdy przypadkowo przyniosę jakąś zabłąkaną pchle na sobie z gabinetu, a ona ugryzie go tylko raz, co już w ciągu jednego dnia prowadzi u niego to zapalenia ucha! Na szczęście na polskim rynku jest wiele skutecznych preparatów, które można wykorzystać w zapobieganiu objawów choroby. Trudniejsze jest rozpoznanie alergii pokarmowej, co wymaga stosowania diety eliminacyjnej trwającej kilka tygodni. Jeśli kot jest alergikiem pokarmowym niestety nie będzie można mu podawać żadnych smakołyków poza opracowaną przez lekarza dietą lub specjalną dietą hypoalergiczną (liczni producenci karm tacy jak Royal Canine, Hills, Eucanuba, Purina produkują również specjalne diety hypoalergiczne przeznaczone dla takich zwierząt).

Zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego może być acz bardzo rzadko spowodowane przez grzyby należące do dermatofitów (takie jak *Microsporum*). Jakiś czas temu właściciele przynieśli do naszego gabinetu kilkutygodniowego kociaka, którego właśnie przygarneli. Podczas badania okazało się, że ma on objawy zapalenia ucha. Widząc gęstą ciemną wydzielinę i wiedząc że kot przebywał na zewnątrz i miał kontakt z innymi kotami, byłem przekonany, że jego problemem jest inwazja roztoczy. Jakież było moje zdziwienie gdy badanie wydzieliny nie potwierdziło tego przypuszczenia, również badanie preparatu barwionego nie wykazało drożdżaków, były widoczne natomiast strzępki grzybni i makrokonidia grzyba. Przykład ten ilustruje jak złudne jest stawianie rozpoznania na podstawie wyłącznie badania klinicznego, gdyż często różne całkowicie odmienne choroby potrafią się klinicznie bardzo do siebie upodabniać.

Ropne zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego zdarza się znacznie rzadziej niż rumieniowo-woszczynowe. Wywołane jest one zakażeniem przez bakterie. Wówczas gromadząca się w uchu wydzielina ma wygląd ropy. Zakażenia może być powodowane zarówno przez bytujące fizjologicznie na skórze kota bakterie takie jak gronkowce (*Staphylococcus* sp.), które uległy namożeniu, ale również przez inne bakterie jak na przykład pałeczki (*Pseudomonas* spp. *Proteus* spp.). Zwłaszcza w tym drugim przypadku (zakażenie pałeczkami) leczenie jest trudne i trwa długo.

Terapia polega na miejscowym, a niekiedy również ogólnoustrojowym podawaniu antybiotyków. Często by było ono skuteczne lekarz musi uprzednio oznaczyć antybiotykowrażliwość wyizolowanych w badaniu hodowlanym bakterii.

W przewodzie słuchowym mogą lokalizować się również nowotwory jak na przykład guz z komórek tucznych(mastocytoma) czy rak z gruczołów woszczynowych.

Jak wydać z opisanych powyżej przyczyn, zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego u kota jest problemem bardzo złożonym i niekiedy może być objawem innej ogólnoustrojowej choroby. Nie należy go więc nigdy lekceważyć, gdyż nie leczone może prowadzić do poważnych problemów z utratą słuchu włącznie. Dodatkowo część z czynników odpowiedzialnych za jego powstanie, takich jak inwazja *Otodectes* czy zapalenie wywołane przez dermatofity może być powodem chorób u człowieka.

Rumieniowo woszczynowe zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego na tle otodectozy

Zalecana literatura:

- Guaguere E., Prelaud P.: A practical guide to feline dermatology. New York , Meria 1999
- Scott D.W., Miller W.H., Griffin C.E.: Small Animal Dermatology .W.B. Saunders Company Philadelphia, 2001
- Carlotti D.N.: Diagnosis and medical treatment of otitis externa in dogs and cats. J. Small Anim. Pract 1999, 32, 394-400

Ginel P., Lucena P, Rodriguez J.C., Ortega J . A semiquantitative cytological evaluation of normal and pathological samples from the external ear canal of dogs and cats *Veterinary Dermatology* 2002, 13, 151–156

Tater K. C. , Scott D. W., Miller W. H., Erb H. N.: The Cytology of the External Ear Canal in the Normal Dog and Cat *J. Vet. Med. A* 2003, 50, 370–374.